

УДК 94(477.83/.86+73)–054.72

К 63

Ярослав КОМАРНИЦЬКИЙ

ГРОМАДСЬКО-ПУБЛІЦИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ МУДРОГО У США (1949 – 1966)

У статті висвітлюється адаптація видатного галицького політика Василя Мудрого до нових соціально-політичних і культурних умов у період еміграції до Сполучених Штатів Америки (США), його діяльність в українських громадських організаціях, роль у скликанні Світового конгресу вільних українців (СКВУ). Показано участь В.Мудрого в діяльності Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ) та проаналізовано його науково- публіцистичну спадщину.

Ключові слова: *Василь Мудрий, Український конгресовий комітет Америки (УККА), діаспора, газета “Свобода”.*

У когорті відомих і впливових західноукраїнських діячів чільне місце посідає В.Мудрий. Його громадсько-політична діяльність охоплює період перебування Західної України у складі Другої Речі Посполитої, Другу світову війну та повоєнну добу на територіях Німеччини і США. Маємо на увазі Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО), товариство “Просвіту”, сейм Другої Речі Посполитої 1935 – 1939 рр., Українську Головну Визвольну Раду (УГВР), Центральне представництво українських емігрантів у Німеччині (ЦПУЕН), Український конгресовий комітет Америки, Злучений українсько-американський допомоговий комітет (ЗУАДК) та ін. Діяльність кожної з означених організацій, лідером або активним діячем яких був В.Мудрий, була масштабною, становить невід'ємний аспект українського національного життя, є предметом дослідження української історичної науки. Він брав активну участь у боротьбі за утвердження національних

прагнень українського народу – ідей соборності й державності. Наукове, теоретичне і пізнавальне значення має творчий доробок ученого.

Однак діяльність українських громадських організацій у США та їх діячів залишається маловивченою сторінкою вітчизняної історії. Окремі згадки про громадсько-наукову діяльність В.Мудрого у США знаходимо у працях О.Гарнавського [36] та В.Кубійовича [10]. Важливим джерелом для дослідження теми є статті у газеті “Свобода”: “Вісті ЗУАДК” [5], “Наші підсумки” [32], “Праця УКК” [34] та ін., де висвітлювалися події, в яких В.Мудрий брав участь. Характеристику його громадської діяльності доповнюють опубліковані документи комітетів, товариств, конгресів, зокрема “Збірник матеріалів і документів у 25-ліття діяльності КУК: 1940 – 1965” [8], “Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА” [30], “Перший Світовий Конгрес Вільних Українців: матеріали” [33]. В.Мудрий залишив нам велику кількість наукових та публіцистичних праць. Це статті у пресі, календарях “Свободи” й видані окремими збірниками праці на різні теми суспільно-політичного життя Галичини та української еміграції, про видатних українських громадсько-політичних діячів, спогади. У них не тільки унікальний фактологічний матеріал, а й також цікаві авторські візії стосовно проблем становлення української нації.

Метою статті є спроба показати на прикладі В.Мудрого адаптацію українських емігрантів “третьої хвилі” до соціально-політичних і культурних умов у США в післявоєнний період, його діяльність у найвпливовіших громадських організаціях та проаналізувати творчу спадщину.

Газета “Свобода” писала, що 1949 р. був роком “великих жнив”: українська діаспора у США збільшилася на 20 000 осіб, що прибули з Європи [32, 2]. В.Мудрий належав до тієї категорії української інтелігенції, для якої процес соціальної адаптації після приїзду до США проходив найважче. Лише одиниці змогли знайти собі заняття за фахом чи покликанням. Про долю української інтелігенції газета “Свобода” свідчила: “Позбавлена свого ґрунту, інтелігенція морально повисла корінням у повітрі,

бо ж суспільства властиво нема – воно здеформувалося. Інтелектуали стають перед трагічним усвідомленням: “Ми, як такі, тут нікому непотрібні” [7, 3]. Про взаємовідносини новоприбулих українців із діаспорою В.Мудрий констатував: “Приїзд маси українців із скитальщини до Америки спричинив своєрідне потрясення як між зажилими вже тут українцями, так і між новоприбулими їх кровними братами. Але це тривало недовго. Минулись взаємні упередження, минулись докори. На їх місце прийшли мирне співжиття та співпраця на всіх ділянках українського життя” [28, 93]. На думку В.Мудрого, процес переселення та адаптація третьої хвилі української еміграції був значно легшим завдяки зусиллям української діаспори. Нова еміграція застала тут українське зорганізоване життя, поважні установи й організації, готові Церкви і народні дома [21, 132].

У США В.Мудрий включився в активне громадсько-політичне життя української діаспори. Після перших важких місяців перебування у США його запросили на роботу в УККА, де він згодом став членом Політичної ради. Комітет створено 24 травня 1940 р. з ініціативи українських організацій взаємодопомоги у розпал Другої світової війни. Він об’єднав 100 тисяч членів із 60-ти українських організацій. Маючи 15 відділів у різних містах США і більше 100 філій у місцях проживання української еміграції [31, 13], УККА став провідною організацією, яка опікувалася національно-культурними проблемами української діаспори та станом їх розв’язання в УРСР.

Бюро (канцелярія) виконувало поточну роботу УККА. До обов’язків В.Мудрого входило записувати в картотеку членські внески організацій та їхніх членів і членів-платників Українського народного фонду. Робота потребувала значних зусиль, оскільки в картотеці було 20 тисяч карток платників. Гроші надходили повільно, нерегулярно, що ускладнювало складання списків платників за абеткою та відповідно до внесених сум. Щоб уникнути помилок у списках, які оприлюднювалися, доводилося неодноразово все перевіряти [14, 53]. З такої картотеки можна довідатися, які організації і як сплачували національні пожертви. А те, що були проблеми зі

сплатою внесків, видно зі звіту В.Мудрого від 19 листопада 1955 р. на зборах Ради директорів (найвищого органу між конгресами). Зокрема, він назвав факт, що у 22 місцевостях відділи УККА повністю бездіяльні, на листи з канцелярії ніхто не відповідає. В.Мудрий запропонував зняти ці організації з реєстру в центральній канцелярії, а також повідомив про роз'єднані громади (Детройт, Чикаго, Ньюарк, Трентон, Денвер), де усунути непорозуміння не вдалося, хоча витрачено багато часу і зусиль [34, 7].

Посада директора канцелярії УККА (з 1957 р. до 1966 р.) значно розширила коло обов'язків В.Мудрого. Він брав участь у численних з'їздах, конференціях, дискусійних семінарах в американських університетах. Важливою справою у діяльності УККА й української громади США, у тому числі й В.Мудрого, було спорудження й відкриття пам'ятника Т.Шевченкові у Вашингтоні 1964 р. (до 150-річчя з дня народження Поета). Комітет зі спорудження пам'ятника Шевченкові (КПШ), який очолив Роман Смаль-Стоцький і членом якого став В.Мудрий, було утворено 16 вересня 1960 р. До нього увійшли визначні діячі з усіх українських центральних організацій, які сплатили 100 доларів річного членського внеску [6, 28].

У США В.Мудрий працював також на відповідальній посаді ексекютивного директора ЗУАДК. Головним його завданням було надавати допомогу українцям у переселенні з Європи до США. Виконувати ці обов'язки В.Мудрому допомагав досвід, який він здобув, очолюючи у 1945 – 1949 рр. ЦПУЕН. У жовтні 1951 р. на III зборах ЗУАДК підбито підсумки проведеної роботи. Тоді В.Мудрого обрано до Ради директорів ЗУАДК, а також переобрано в 1953 р. на IV загальних зборах [36, 141 – 142]. У зверненні ексекютиви ЗУАДК “До американських українців” у грудні 1955 р., підписаному керівництвом та ексекютивним директором В.Мудрим, зазначалося, що “комітет має в 1956 р., переселити кругло 4 тисячі скитальців до ЗДА з Європи, що має допомагати та давати опіку в Європі всім тим українським людям, які не можуть переселитись, як не вилічимо хворим, інвалідам, старшим і взагалі всім непрацездатним та дітям” [5, 3].

Ще у 20 – 30-х рр. ХХ ст., коли В.Мудрий був редактором часопису “Діло”, він мав тісні контакти зі щоденником “Свобода” (органом Українського Народного Союзу (УНС)). В. Мудрий залишив спогади про співпрацю двох найпопулярніших українських часописів: “У тодішній ”Свободі” було багато передруків з “Діла”, і то не тільки інформацій, а й цілих статей. “Свободою” користувалося і “Діло” в своїх інформаціях про українську Америку. [...] Словом, життя між [...] мною (В.Мудрим – Я.К.) і “Свободою” укладалось добре. Ніяких непорозумінь не було” [28, 92], – писав він. До речі, з двома редакторами “Свободи” – Лукою Мишугою й Омеляном Рев’юком – В.Мудрий був особисто знайомим, із ними зустрічався у Львові. Наприкінці 40-х – на початку 50-х рр. ХХ ст. основними проблемами, що висвітлювалися на сторінках “Свободи”, була політична ситуація в Україні та становище українських біженців і переміщених осіб, а також процес переселення їх до США. Із приїздом до США В.Мудрий став членом УНС і постійним співробітником часопису “Свобода”, де його праця була плідною. Саме у “Свободі” та її календарях він видрукував безліч статей, спогадів та рецензій.

У статтях В. Мудрого аналізуються епохальні події історії українського народу, свідком яких він був. У 1958 р. до 40-річчя Дня Соборності України він у календарі “Свободи” опублікував статтю: “Сорокові роковини 22-го січня”. Наголошуючи на значенні Акта злуки ЗУНР і УНР, В.Мудрий доходить оптимістичного висновку: “До якої міри важливий, переломовий і проречистий був цей акт з 22-го січня 1918 р. видно з того, що він ввійшов у кров і кість нових поколінь, які не жаліли свого життя, борючись за віднову української незалежної суверенної держави [...]. І він не ввірветься, дарма що червона Москва намагається всіма силами винищити, вогнем і залізом випалити державницько-незалежницькі змагання українського народу” [25, 39]. З нагоди 40-річчя Української Галицької Армії видано книгу, до якої В.Мудрий написав статтю “Передісторія великого зриву” [23], де охарактеризував те історичне тло, на якому відбувалися події 1 листопада 1918 р.

Цінними також є його статті про українську еміграцію та історичні постаті Галичини міжвоєнного періоду. У статті “Українська еміграція в Європі” [27], що надрукована в календарі УНС 1949 р., на основі значного статистичного матеріалу, зібраного ЦПУЕН, подано кількість українців у Німеччині після її капітуляції. В.Мудрий також висвітлює діяльність і здобутки ЦПУЕН. Звіт із допиту прибулих у Німеччину бійців Української повстанської армії (УПА), що відбувся 31 жовтня 1947 р., В. Мудрий подає у статті “Історія і наслідки одного документу” [13]. Він зазначає, що був запрошений до допиту офіцерами американської розвідки як спеціаліст з українських справ. У статті вказані причини переходу сотень УПА на Захід, а також виписані пропозиції щодо їхнього облаштування на території Німеччини. Цікавими є роздуми В.Мудрого у статтях “По похилій площі? (Новорічні роздумування над нашою невеселою дійсністю)” [24] та “На шляхах кризи” [17] про взаємовідносини між українцями “третьої хвилі” еміграції у США.

В.Мудрий щиро поважав Митрополита А.Шептицького, цінував його авторитет і все те, що він робив для українського громадянства. З нагоди 10-ліття смерті Митрополита він у “Свободі” опублікував статтю з глибокою характеристикою діяльності Кир Андрея, зокрема боротьбу за збереження не тільки греко-католицької, а й православної церков. “Ця людина великого серця мала великий дар з’єднувати собі людей своєю великою особистою культурою та універсальними знаннями”, – писав В.Мудрий [26, 3]. У статті “Іван Франко як громадський діяч”, підготованій на Наукову конференцію 12 – 13 травня 1956 р. з нагоди 100-річчя від дня народження Каменяра, він торкається стосунків І.Франка із галицьким суспільством [12]. У 100-річчя з дня смерті Т.Шевченка В.Мудрий написав до збірника “Наш Шевченко” статтю “Культ Шевченка в Галичині”, в якій наголошує на популярності творів Поета у другій половині ХІХ ст. Зокрема, автор пише, що шлях до розвитку культу Т.Шевченка в Галичині розпочало Наукове товариство ім. Шевченка, яке здійснило цілий комплекс наукових досліджень його творчості, що отримав назву “шевченкознавство”. Він

робить висновок про великий вплив Кобзаря на Галичину: “Культ Т.Шевченка в Галичині врісся так глибоко в збірний національний організм, що святкування його пам’яті стало категоричним наказом національного духа. Шевченкові ідеали стали вже складовою частиною галицької національної психіки” [15, 88].

На сторінках “Свободи” В.Мудрий дуже тепло і щиро розповідає про відомого карикатуриста і сатирика Едварда Козака, твори якого “мали і мають недвозначну ціль – поборювати і викорінювати всякі аномалії серед нашого середовища як громадського, так і національного характеру” [20, 3]. Про людей, які у міжвоєнний період, за словами В.Мудрого, “відіграли небуденну роль в наших визвольних змаганнях”, він розповідає у статті “Наші селянські діячі” [19, 3]. Не залишалися поза увагою й інші теми з життя галицьких українців. Цінною для науковців є стаття В.Мудрого у “Свободі” про діяльність різноманітних українських допомогівих організацій Галичини, а саме: “Українського горожанського комітету”, “Товариства опіки над українськими інвалідами”, “Комітету опіки над політичними в’язнями”, “Української народної лічниці”, “Товариства опіки над українськими емігрантами”, “Товариства опіки над воєнними вдовами і сиротами” та ін. [3, 3]. В.Мудрого можна вважати живою історією Галичини міжвоєнного періоду. Він також був знайомий із багатьма відомими політичними і громадськими діячами. Тому дехто із них при написанні мемуарів звертався до нього за інформацією. Так, Андрій Качор у вступному слові до нарису про Остапа Луцького висловлює вдячність В.Мудрому за надану інформацію про його політичну діяльність [9, 4].

У США В.Мудрий продовжував уважно стежити за життям українців у Радянському Союзі. Його хвилювали негативні процеси, що відбувалися в радянській Україні, зокрема нищення української культури та масова русифікація. Так, у статті “В “Казьонній” церкві” він назвав Російську Православну Церкву засобом русифікації в Україні: “Духівництво, а зокрема єпископат, складається з найбільш реакційних колишніх монахів і священників царської Росії, які виховалися в традиційній

“общеруській” ментальності. Вся церковна література в СРСР (її, щоправда, небагато) публікується тільки в російській мові. Так само проповіді виголошуються по-російськи за винятком хіба західноукраїнських земель і Правобережжя, де толерується двомовність” [1, 4].

В.Мудрий завжди співпрацював із НТШ. Оскільки велика кількість членів НТШ разом із тодішнім головою Іваном Раковським емігрували до США, то вже 1947 р. створено відділ товариства у Нью-Йорку. Отримавши від уряду США офіційний дозвіл на діяльність та звільнення від податків самого товариства і його спонсорів, НТШ розгорнуло активну наукову і видавничу роботу. Збільшувалася кількість членів товариства. Для канцелярії, бібліотеки та архіву НТШ 1948 р. було придбано приміщення, назване Домом української культури. В.Кубійович вважав відділ товариства у США найважливішим серед усіх відділів: “Американський Відділ підтримував зв’язки з американським науковим світом і популяризував серед українських американських кіл справу допомоги українській науці на еміграції. Головне його заходам централю в Європі завдячувала грошову допомогу від різних українсько-американських установ. Відділ був зареєстрований як Наукове Товариство американської влади. У випадку перенесення осідку НТШ на терен ЗДА – Відділ становив би відразу його ядро” [10, 22]. Але перенести головний центр установи до США було неможливо через відсутність підтримки української спільноти. Тому 1951 р. НТШ перенесло свій головний осередок із Німеччини до Франції, у містечко Сарсель поблизу Парижа [11, 178]. Відвідавши 1956 р. Сарсель, В.Мудрий опублікував у газеті “Свобода” статтю “День в Сарселі (На хуторі українських науковців в Європі)”, докладно описавши нелегку працю українських науковців під орудою професора В.Кубійовича над “Енциклопедією Українознавства” [2, 6]. В.Мудрий і сам долучився до видання енциклопедії, вмістивши у різних томах низку статей, зокрема: “Левицький Кость”, якого назвав найвизначнішим політичним діячем Галичини кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., беззастережно відданим національно-державним ідеалам [16, 1268]; “Національно-Демократична

партія” [18], “Пацифікація” [22], “Українське Національно-Демократичне Об’єднання” [29]. У лютому 1958 р. В.Мудрий став дійсним членом НТШ [37, 54].

Науково-дослідницька і видавнича праця НТШ здійснювалася у секціях і комісіях. В історико-філософській секції (Нью-Йорк) В.Мудрий очолював комісію українсько-єврейських відносин [30, 12]. З проєктованих видань НТШ, у яких він узяв активну участь, треба відзначити англomовний збірник, присвячений 700-літтю Львова, що мав представити місто як центр українського національного життя на західноукраїнських землях. У вступі до збірника (на 20 сторінках) В.Мудрий описує політичну історію Львова, починаючи від його заснування до середини 1940-х рр. Багато уваги він приділив українсько-польським відносинам у ХХ ст., зокрема проголошенню ЗУНР та боротьбі українських науковців і студентів за Львівський університет. В.Мудрий висвітлює діяльність найбільших українських політичних партій у Галичині у міжвоєнний період, обґрунтовує необхідність політики “нормалізації” для захисту прав та інтересів українського населення у період польської окупації [39, 5 – 25].

Протягом 1950-х рр. у всіх осередках українського поселення відбувалися дискусії щодо скликання Світового конгресу вільних українців, оскільки їхнє організаційне життя було завершене створенням громадських організацій. Американські громадські центральні організації були членами-співзасновниками Панамериканської української конференції (ПАУК). В.Мудрий був учасником Конгресів американських українців та брав активну участь у діяльності ПАУК, головним завданням якої була підготовка СКВУ. На VI Конгресі українців США 28 – 30 травня 1955 р. В.Мудрого обрано заступником голови Президії конгресу [38, 3]. 4 – 5 вересня 1964 р. В.Мудрий був одним із представників американської громади на VII сесії ПАУК, де звітував про діяльність організаційної комісії, зокрема про розсилання матеріалів VI сесії ПАУК (жовтень 1960 р., Нью-Йорк) усім українським громадським центральним організаціям та їхню відповідь щодо скликання СКВУ. Він доповідав, що більшість організацій

надіслали позитивну відповідь. В.Мудрий, разом з Ігнатом Білінським, був уповноважений зредагувати повідомлення VII сесії для публічного оголошення у пресі [8, 105 – 108].

Перший СКВУ, у якому взяли участь 1003 делегати з різних країн світу, відбувся у листопаді 1967 р. у Нью-Йорку. У вступному слові до матеріалів цього конгресу голова редакційної колегії Іван Сирник зазначив: “Слід звернути увагу на три незаповнені крісла на Світовому Конгресі в Нью Йорку, що належалися тим діячам, які не дожили до цього великого свята, але які внесли багато свого вкладу у підготовку Конгресу. Маємо на думці три світлі постаті: сл. п. Дмитра Галичина, президента Українського Конгресового Комітету Америки; Василя Мудрого, адміністративного директора УККА і Володимира Кохана, екзекутивного директора Комітету Українців Канади” [33, 6].

19 березня 1966 р. на 73 році життя у шпиталі Йонкерса, після короткої недуги на запалення легенів, В.Мудрий помер [35, 1]. У прощанні з покійним узяти участь: від УККА екзекутивний віце-президент Йосип Лисогір, НТШ – Роман Осінчук, ЗУАДК – президент Володимир Галан, УНДО – Богдан Бородайко, Державного Центру УНР – Борис Ржепецький, УГВР – Мирослав Прокоп, Союзу Українок – Олена Лотоцька, Спілки українських журналістів Америки і “Свободи” – редактор Антін Драган [35, 1]. В.Мудрого поховали на цвинтарі “Мавнт Говп” (Гора Надії) в Йонкерсі. газета “Свобода” надрукувала 22 березня 1966 р. розлогу статтю про життєвий шлях В.Мудрого, назвала його “провідним і одним з найвидатніших українських суспільних та культурних діячів у Західній Україні та на еміграції” [4, 1].

Живучи з 1949 р. у США, В.Мудрий залишався активним громадсько-політичним діячем: це праця в УККА, ЗУАДК, НТШ, участь у численних засіданнях, нарадах, комісіях, редагуванні закликів, меморіалів, листування з українськими організаціями тощо. Від 1950 р. він був членом УНС і постійним співробітником “Свободи”, де розмістив велику кількість статей на суспільно-політичну тематику, спогадів. Важливим напрямом діяльності В.Мудрого було об’єднання українців із усіх земель, незважаючи на політичні та психологічні розбіжності між ними, в один соборницький тип.

Перспективним напрямом дослідження теми є вивчення політичної діяльності В.Мудрого в еміграційний період.

Джерела та література

1. В.[асиль] М.[удрий]. В “Казонній” церкві // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1955. – 5 січня. – Ч. 2. – С. 4 – 5.
2. В.[асиль] М.[удрий]. День в Сарселі (На хуторі українських науковців в Європі) // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1956. – 6 січня. – Ч. 3. – С. 6.
3. В.[асиль] М.[удрий]. Допомогові організації в Галичині // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1955. – 30 грудня. – Ч. 251. – С. 3.
4. Василь Мудрий, редактор і провідний діяч в Україні і на еміграції, помер у Йонкерсі на 73-му році життя // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1966. – 22 березня. – Ч. 54. – С. 1, 4.
5. Вісті ЗУАДК // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1955. – 30 грудня. – Ч. 251. – С. 3.
6. Гординський С. Пам’ятник Тарасові Шевченкові у Вашингтоні // Тарас Шевченко: пропам’ятна книга. – Б. м.: Б. в., [1964]. – С. 27 – 33.
7. Життя в 1949 р. // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1950. – 4 січня. – Ч. 4. – С. 3.
8. Збірник матеріалів і документів у 25-ліття діяльності КУК: 1940 – 1965 / Передмова В.Кохан. – Вінніпег: Накладом Комітету Українців Канади, 1965. – 310 с.
9. Качор А. Остап Луцький (Пам’яті визначного українського діяча) – Вінніпег: Накладом “Кооперативної Громади”, 1952. – 32 с.
10. Кубійович В. Наукове товариство ім. Шевченка у 1939 – 1952 рр. // Український історик / Гол. ред. Любомир Винар. – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен: LOGOS. – 1973. – № 1 – 2 (37 – 38). – С. 8 – 42.
11. Маруняк В. Українська еміграція в Німеччині і Австрії по другій світовій війні. Роки 1945 – 1951. – Мюнхен: Академічне видавництво д-ра Петра Белея, 1985. – Т. I. – 432 с.
12. Мудрий В. Іван Франко як громадський діяч // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. CLXVI. Збірник філологічної секції на пошану сторіччя народин Івана Франка. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: НТШ і “Свобода”, 1957. – С. 165 – 198.
13. Мудрий В. Історія і наслідки одного документу // Календар-Альманах Українського Народного Союзу на рік 1965. – Джерсі-Сіті; Нью-Йорк: Видавництво “Свобода”, 1964. – С. 125 – 129.

14. Мудрий В. Канцелярія УККА // Календар “Свободи” на звичайний рік 1957. – Джерсі-Сіті: Видання Українського Народного Союзу, 1956. – С. 49 – 56.

15. Мудрий В. Культ Шевченка в Галичині // Наш Шевченко. Збірник-Альманах у сторіччя смерти Поета. 1861 – 1961 / Ред. В.Давиденко, А.Драган, І.Кедрин та ін. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк: Видавництво “Свобода”, 1961. – С. 85 – 88.

16. Мудрий В. Левицький Кость // Енциклопедія Українознавства: словникова частина: у 10 т. / Гол. ред. В.Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. – Б. м.: Видавництво “Молоде Життя”, 1962. – Т. 4. – С. 1268.

17. Мудрий В. На шляхах кризи // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1954. – Ч. 53. – 24 квітня. – С. 4.

18. Мудрий В. Національно-Демократична партія // Енциклопедія Українознавства: словникова частина: у 10 т. / Гол. ред. В.Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. – Б. м.: Видавництво “Молоде Життя”, 1966. – Т. 5. – С. 1742 – 1743.

19. Мудрий В. Наші селянські діячі (Спомини і пригадки на славу селянських діячів) // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1956. – 6 січня. – Ч. 3. – С. 3 – 4.

20. Мудрий В. Неповторне мистецтво // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1963. – 15 жовтня. – Ч. 196. – С. 3.

21. Мудрий В. Нова українська іміграція // Українці у вільному світі: ювілейна книга Українського Народного Союзу. 1894 – 1954 / Ред. Л.Мишуга, А.Драган. – Джерсі-Сіті: Видання Українського Народного Союзу, 1954. – С. 115 – 136.

22. Мудрий В. Пацифікація // Енциклопедія Українознавства: словникова частина: у 10 т. / Гол. ред. В.Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. – Б. м.: Видавництво “Молоде Життя”, 1966. – Т. 5. – С. 1964 – 1965.

23. Мудрий В. Передісторія великого зриву // Українська Галицька Армія (матеріали до історії). 1918 – 1920. – Вінніпег: Друкарня видавництва “Канадійського Фармера”, 1958. – С. 17 – 46.

24. Мудрий В. По похилій площі? (Новорічні роздумування над нашою невеселою дійсністю) // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – Ч. 2. – 1955. – 5 січня. – С. 3.

25. Мудрий В. Сорокові роковини 22-го січня // Ювілейний календар “Свободи” на звичайний рік 1958. У 40-річчя проголошення Української державности. – Джерсі-Сіті: Видання Українського Народного Союзу, 1958. – С. 37 – 39.

26. Мудрий В. У десятиліття смерти Великого Митрополита // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1954. – 16 листопада. – Ч. 221. – С. 2 – 3.

27. Мудрий В. Українська еміграція в Європі // Ювілейний Календар-Альманах Українського Народного Союзу на звичайний рік 1949. 1894 – 1949. – Джерсі-Сіті: Накладом Українського Народного Союзу, 1949. – С. 107 – 123.

28. Мудрий В. Український Народний Союз з перспективи Львова в роках 1924 – 1939 // Календар Українського Народного Союзу на конвенційний рік 1962. – Джерсі-Сіті: Видавництво “Свобода”. – С. 91 – 93.

29. Мудрий В., Р. М. Українське Національно-Демократичне Об’єднання // Енциклопедія Українознавства: словникова частина: у 10 т. / Гол. ред. В.Кубійович; Наукове товариство ім. Шевченка. – Париж; Нью-Йорк: Молоде Життя, 1980. – Т. 9. – С. 3411 – 3412.

30. Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА. – Нью-Йорк: Б. в., 1960. – 29 с.

31. Національно-культурні ініціативи української діаспори (кінця 50-х – початку 90-х рр. XX ст.) / За ред. О.А.Шевчук. – К.: Рідний край, 1997. – 60 с.

32. Наші підсумки // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1949. – 31 грудня. – Ч. 304. – С. 2.

33. Перший Світовий Конгрес Вільних Українців: матеріали / Ред. колегія: І.Сирник (голова), Г.Мухин, М.Сосновський та ін. – Вінніпег; Нью-Йорк; Лондон: Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців, 1969. – 479 с.

34. Праця УКК // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1956. – 6 січня. – Ч. 3. – С. 7.

35. Репрезентанти центральних установ та велика громада прощала в останню дорогу сл. п. Василя Мудрого // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1966. – 24 березня. – Ч. 55. – С. 1.

36. Тарнавський О. Брат – братові: книга про ЗУАДК. – Філадельфія: Свобода, 1971. – 263 с.

37. Хроніка Наукового Товариства ім. Шевченка за рік 1963. – Торонто; Нью-Йорк; Сідней; Париж: Б. в., 1963. – Ч. 79. – 70 с.

38. Шостий Конгрес Американських українців, після гострих суперечок і дискусій закінчився повною консолідацією // Свобода. – Джерсі-Сіті – Нью-Йорк. – 1955. – 1 червня. – Ч. 103. – С. 3.

39. Mudry Vasyl. Introduction // Lviv: A Symposium on its 700th Anniversary. – New York: Published under the sponsorship of Alumni of Institutions of Higher Education in Lviv, 1962. – P. 5 – 25.

Комарницький Ярослав. Общественно-публицистическая деятельность Василия Мудрого в США (1949 – 1966). В статье освещается адаптация выдающегося галицкого политика Василия Мудрого к новым социально-политическим и культурным условиям в период эмиграции в Соединенные Штаты Америки, его деятельность в украинских общественных организациях, роль в созыве Мирового конгресса свободных украинцев. Проанализировано участие В.Мудрого в деятельности Научного общества им. Шевченко и научно-публицистическое наследие политика.

Ключевые слова: Василий Мудрый, Украинский конгрессовый комитет Америки, диаспора, газета “Свобода”.

Komarnytsky Yaroslav. Social activity of Vasyl' Mudryi in the USA (1949 – 1966). The adaptation of the famous Halitian politician Vasyl' Mudryi to new social, political and cultural conditions at the period of emigration to the United States of America, his activities in Ukrainian public organizations, role in convocation of the World congress of free Ukrainians is shown. V. Mudryi's participation in the activity of the Shevchenko Scientific Organisation is revealed; his scientific and publicist legacy of that period is analyzed.

Key words: Vasyl' Mudryi, Ukrainian congress committee of America (UCCA), Diaspora, newspaper “Svoboda”.